

HIER KAN JOUW BEELD STAAN

Lesbrief bij de beeldengalerij van P. Struycken

HET MAKEN VAN EEN SOKKELBEELD VAN PIEPSCHUIM SCHAAL 1:2

Groepsopdracht voor 3 a 4 personen

Aantal lessen: 6 tot 8

Analyseren en ontwerpen: 1 of 2 lessen

Snijden en beeldhouwen: 2 lessen

Plakken: 1 les

Modelleren: 1 les

Verven en lakken en presenteren: 1 of 2 lessen

INLEIDING VOOR DE DOCENT

Wie over de Grote Marktstraat, de Kalvermarkt of het Spui in Den Haag wandelt, komt regelmatig een beeld op een sokkel tegen. Sterker nog: je ziet om de 25 meter zo'n zelfde sokkel met telkens een compleet ander beeld erop. Dit lint van beelden is de Beeldengalerij, ook wel Sokkelplan genoemd. En samen geven de beelden inzicht in de naoorlogse Nederlandse beeldhouwkunst. Beeldend kunstenaar P. Struycken bedacht het Sokkelplan en heeft de supervisie over de uitvoering. Inmiddels heeft kunstenaar André Kruysen deze taak voor een groot deel overgenomen. De kunstenaars voor de beelden selecteert hij samen met Stroom, dat de uitvoering begeleidt. Met name Nederlandse beeldhouwers die hebben aangetoond in maat, schaal en inhoud te kunnen denken, komen in aanmerking voor het maken van een beeld. Inhoudelijk zijn de genodigden geheel vrij, maar de sokkel en de maximale en minimale afmetingen van het beeld zijn een strikt gegeven.

Deze lesbrief gaat over het ontwerpen en maken van een sokkelbeeld voor een beeldengalerij. De beeldengalerij bestaat uit de beelden die door de leerlingen gemaakt worden. Door de opdrachten in de lesbrief uit te voeren, komen de leerlingen in aanraking met alle aspecten van het beeldhouwen. Van het analyseren tot het bedenken en van het ontwerpen tot het uitvoeren.

Een groep leerlingen maakt gezamenlijk een beeld. Het beeld wordt van piepschuim en papier-maché gemaakt in schaal 1: 2, het beeld wordt 1.50 meter hoog.

1. ANALYSE VAN DE BEELDENGALERIJ VAN P. STRUYCKEN

Zoals je misschien weet staan er in het centrum van de stad, voor de Bijenkorf, de Hema en het stadhuis, een groot aantal beelden. De beelden staan op een zelfde soort sokkel maar zijn telkens compleet anders. Deze beelden vormen samen de Beeldengalerij van P. Struycken. De galerij geeft een overzicht van de naoorlogse Nederlandse beeldhouwkunst. Ken je deze beelden? Wil je ook een beeldengalerij op school? Voer de opdrachten zorgvuldig uit en zorg er met je klasgenoten voor dat de mooiste beeldengalerij van Den Haag bij jullie op school komt te staan!

OPDRACHT:

- A. Bezoek de Beeldengalerij van P. Struycken of bekijk de galerij op www.stroom.nl
- B. Als je alle beelden hebt bekeken, kies dan het mooiste beeld en kies het lelijkste beeld.
- C. Beantwoord de volgende vragen over het door jou gekozen mooiste en het door jou gekozen lelijkste beeld:

1. Wat is de titel van het beeld?
2. Welke beeldhouwer heeft het beeld gemaakt?
3. Van wel materiaal is het beeld gemaakt?
4. Van wel materiaal lijkt het beeld gemaakt te zijn? (Voorbeeld het beeld van Tom Claassen lijkt hout maar is aluminium).
5. Waar gaat het beeld over?
6. Wat is er te zien?
7. Is het beeld gekleurd?
8. Bestaat het beeld uit meerdere elementen?
9. Zijn er elementen die zich herhalen binnen het beeld?
10. Waarom vind je het beeld mooi?
11. Waarom vind je het beeld lelijk?
12. Staat er een beeld in de galerij dat lelijk is maar wel veel indruk op je maakt?

2. HET ONDERWERP KIEZEN EN HET ONTWERPEN VAN EEN BEELD

De antwoorden op de vragen van opdracht 1 geven duidelijkheid over hoe jullie beeld eruit gaat zien. Vinden jullie een stapeling in een beeld lelijk of saai, dan moeten jullie dat niet gebruiken in jullie eigen beeld. Houden jullie van hoekige vormen? Dan kunnen jullie die juist wel gebruiken. Wie van te voren een onderwerp of een werkwijze bepaalt, bespaart zichzelf een hoop moeite. Je kunt snel en gericht aan het werk gaan. Nu gaan jullie zelf een beeld voor de beeldengalerij maken.

OPDRACHT:

Benodigdheden:

Wit papier of papier met daarop print van de sokkel (werkblad 1)

Potlood

Gum

Bepaal welk onderwerp jullie beeld moet hebben en bedenk of jullie dat kunnen gebruiken in een werkwijze die jullie aanspreekt. Wil je iets verbeelden, of wil je spelen met vormen. De vorm volgt de functie. Hier zien jullie een aantal voorbeelden van onderwerpen die jullie zouden kunnen gebruiken of, nog beter; bedenk samen een onderwerp.

de stad, stapelingen,
de geschiedenis, de toekomst,
jong en oud, glamour,
geld, liefde en haat,
oorlog en vrede, kubussen,
bollen,
buizen, restvormen, dansen,
cirkels, natuur,
het wonder,
de ruimte,
microwerelden,
andere landen,
het landschap,
de mens,
groei,
letters,
stripfiguren

Maak schetsen van het beeld dat jullie willen gaan maken. Probeer het door jullie gekozen onderwerp op een zo spannend mogelijke manier te verbeelden. Haal de mooiste stukken uit de tekeningen die jullie gemaakt hebben en combineer het tot een beeld. Je kunt ook een ontwerp kiezen voor het beeld dat jullie in het groot gaan uitvoeren.

3. HET MAKEN VAN EEN SOKKELBEELD, SCHAAL 1:2

De sokkel van een sokkelbeeld is 1.00 meter hoog en het ovaal is 80 centimeter bij 60 centimeter doorsnee. Het beeld op de sokkel is tussen de 1.80 meter en de 2.00 meter en steekt niet buiten het ovaal van de sokkel. Het is niet mogelijk om een beeld op ware grootte te maken, dus maken we een model met een schaal van 1: 2.

OPDRACHT:

Jullie gaan een sokkelbeeld van piepschuim en papier-maché maken. De hoogte van het beeld is 1 meter, de sokkel is 50 centimeter hoog, sokkel en beeld worden dus 1.50 meter hoog. Het beeld mag niet buiten het ovaal van de sokkel komen.

Benodigdheden:

Print van het ovaal van de sokkel (werkblad 3)

Viltstift

Kniptang

Schaar

Meetlat

Piepschuimplaten van 50 X 1.00 X 2 cm

Aardappelschilmesjes, afbreekmes voor de docent

Cocktailprikertjes en satéprikkers

Rasp

Stofzuiger

Verf

Eventueel lak

3A. HET MAKEN VAN DE SOKKEL

Print het ovaal voor de sokkel en knip het uit (werkblad 3).

Neem een plaat piepschuim en trek daarop twee keer het ovaal om. Snij de ovalen uit met een aardappelschilmesje. Teken 17 stroken van 46 x 7 centimeter en snij ze.

Maak de stroken met 2 cocktailprikkers vast aan het ovaal. Oefen niet te veel druk uit want de stroken zijn kwetsbaar. Prik strook na strook vast op de buitenlijn van het ovaal. Als alle stroken zitten dan keer je voorzichtig het vastgeprikte ovaal op de grond. Nu leg je het andere ovaal op de ander kant van de stroken. Prik de stroken vast met 2 cocktailprikkers. Het handigste is om door het ovaal heen te steken, in de stroken. Als alle stroken vast zitten dan is de piepschuim sokkel klaar. Wil je dat de sokkel iets steviger wordt, dan kun je lange satéprikkers door het ovaal in de stroken prikken, let dan wel op dat ze er niet ergens aan de zijkant uitpuilen.

3B. HET SNIJDEN EN BEELDHOUWEN

Nu gaan jullie het beeld bouwen met piepschuim. Het ontwerp op papier moet worden omgezet naar een 3-dimensionaal kleimodel. Het kleimodel wordt uitvergroot tot het piepschuim model. Het model mag snel gemaakt worden en hoeft er niet heel mooi uit te zien, als het maar weergeeft welke vormen er gemaakt moeten worden.

Een beeld kun je maken door de grootste buitenmaat als uitgangspunt te nemen. Die teken je op een piepschuimplaat en snij je uit. Deze vorm trek je over op een andere plaat en die snij je ook uit. Zo ga je door tot je een stapel hebt die zo dik is als de buitenmaat van de dikte van het beeld. Dan maak je de platen aan elkaar vast door ze op elkaar te stapelen en met satéprikkers door te steken. Nu snij je de vorm in model. Doe het afval direct in een vuilniszak.

Als je de grote vorm hebt uitgesneden dan kun je het beeld nog verder in model raspen. Hou de stofzuiger ernaast en zuig direct de kleine piepschuimbolletjes op.

Een beeld dat uit verschillende kleinere elementen bestaat bouw je ook zo op, alleen dan onderdeel voor onderdeel.

Neem af en toe afstand om te kijken of het beeld wordt zoals jullie willen. Zijn jullie niet tevreden?

Verander het beeld ingrijpend door er een stuk af te snijden en er een nieuw stuk piepschuim voor in de plaats te zetten. Neem de tijd, wees niet te snel tevreden en kijk of het beeld laat zien wat jullie willen laten zien; het onderwerp van je beeld.

4. BEPLAKKEN MET GAAS

Benodigdheden:

Emmer water

Rubberhandschoenen

Boekbindgaas, jute of verbandgaas

Houtlijm

Kwasten

Lijmmatje

Het piepschuimbeeld is gemodelleerd. De afwerking kan beginnen. Knip het gaas in stukken van ongeveer 10 X 10 cm en in kleinere en grotere stukken. Maak de stukken nat met water en wring ze uit, spreidt ze uit op een lijmmatje en kwast het gaas in met de houtlijm. Smeer het beeld in met de houtlijm een dep het ingesmeerde gaas op het beeld. Beplak het beeld en de sokkel. Als alles beplakt is moet het beeld drogen.

5. DETAILS MODELLEREN

Benodigdheden:

Oude kranten die met behangerslijm tot papier-maché zijn gemaakt of een zak modelpoeder

Mesjes en stokjes om mee te modelleren

Met papier-maché kun je details op het beeld aanbrengen, je kunt oneffenheden wegwerken en het beeld een structuur geven. Je kunt ogen maken, monden of rimpels. Na het modelleren moet het beeld weer drogen.

6.VERVEN

Benodigdheden:

Kwasten

Pot water

Witte latex

Diverse kleuren verf

Goudverf, zilververf, bronsverf

Lak

Oude doeken of keukenrol

Als het beeld gedroogd is dan kan het beschilderd worden. Schilder het beeld eerst met witte latexverf zodat de ondergrond egaal is. Als de witte latex droog is, dan kun je het beeld gaan verven in de kleur die je wilt. Een bronskleurig beeld maak je door het beeld eerst donkerbruin te verven. Als de donkerbruine verf droog is, dan smeer je in de diepe delen van het beeld een beetje zwarte verf, wat je na 10 seconden half wegpoetst met een doek. Op de hoge delen van het beeld smeer je goudverf die je na 10 seconden half wegpoetst met een doek. Zo krijg je een mooi brons effect. Als de verf droog is dan kun je het lakken.

7. PRESENTATIE

Zoek een ruimte in de school waar de beelden kunnen worden tentoongesteld. Zet ze neer en bekijk of je ze goed vindt staan. Maak foto's van de beelden en van alle beelden bij elkaar en zet de beeldengalerij op jullie schoolwebsite.